

ВСТУП. Багатство й краса рідної мови

Відповіді позначено жирним

1. Темою тексту називають те,

А як автор ставиться до подій

Б про що йдеться в тексті

В з яких речень складається текст

Г як називається текст

2. Абзац потрібний для того, щоб

А прикрасити текст

Б збільшити кількість речень

В відокремити нову думку або мікротему

Г зробити текст коротшим

3. Основна думка тексту — це те,

А де відбуваються події

Б скільки абзаців має текст

В що автор хоче донести читачеві

Г хто є героями тексту

4. Однією з ознак тексту є те, що він має

А лише довгі речення

Б багато незнайомих слів

В лише один абзац

Г зв'язність і завершеність.

Прочитай ще раз текст **вправи 2, параграф 3** і виконай завдання 5-8 до нього.

5. Українська літературна мова є цінною спадщиною, тому що вона

А використовується лише в школі

Б складається лише з народних пісень

В багата, розвинена й допомагає висловлювати різні думки та почуття

Г має найменшу кількість слів

6. Щоб навчитися красиво й правильно розмовляти, потрібно

А говорити якомога голосніше

Б користуватися лише короткими реченнями

В вивчати правила, нові слова, прислів'я та вірші

Г уникати читання книжок

7. Українською мовою, за текстом, розмовляють приблизно

А 5 мільйонів осіб

Б 15 мільйонів осіб

В 25 мільйонів осіб

Г 45 мільйонів осіб

8. Авторка порівнює мовлення людини без достатніх знань мови з

А малюванням без фарб

Б будівництвом без інструментів

В невинною грою на роялі

Г подорожжю без карти

9. Виконай завдання-дослідження «Як мова допомагає людям спілкуватися?»

Пригадай свій будь-який один день. Подумай, де і як ти чуєш українську мову. Занотуй не менше п'яти прикладів: удома, у школі, на вулиці, у магазині, на телебаченні, в інтернеті чи в книжках. Після цього створи невелику таблицю з двох стовпчиків: «Де я почув почувала українську мову?» і «Для чого люди використовували українську мову?». Проаналізуй свої спостереження та зроби усний висновок: чому мову називають вірним другом і помічником людини, а також які знання та вміння потрібно розвивати, щоб красиво й правильно висловлювати свої думки. Під час усної презентації свого дослідження наведи приклади з власних спостережень.

10. Напиши твір на одну із запропонованих тем.

1. «Чому українська мова є моїм другом і помічником?»

Поміркуй, як мова допомагає тобі навчатися, спілкуватися з іншими людьми, висловлювати свої думки та почуття.

2. «Що я можу зробити, щоб моє мовлення стало красивим і багатим?»

Розкажи, чому важливо читати книжки, вивчати нові слова, прислів'я та вірші, а також як це допомагає людині краще спілкуватися.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

Повторення вивченого в 1-4 класах

1. Слово вжито в прямому значенні в реченні

А золота осінь прийшла до міста

Б золота обручка лежала на столі

В золоте серце допомагає людям

Г золоті руки майстра творять дива

2. Вислів «море квітів» є прикладом

А прямого значення слова

Б переносного значення слова

В омонімів

Г антонімів

3. Слова, які мають протилежне значення, називають

А синонімами

Б омонімами

В антонімами

Г багатозначними словами

4. Антонімом до слова «добрий» є слово

- А чемний
- Б лагідний
- В злий**
- Г щирий

5. Синонімами називають слова, які

- А однаково пишуться
- Б мають протилежне значення
- В близькі або однакові за значенням**
- Г мають лише одне значення

6. Синонімом до слова «дитина» є

- А дорослий
- Б учитель
- В малюк**
- Г школа

7. Виділене слово вжито в переносному значенні в реченні

- А Птах летить над лісом.
- Б Ластівка летить до гнізда.
- В Час летить дуже швидко.**
- Г Літак летить у небі.

8. Омоніми — це слова, які

- А мають протилежні значення
- Б близькі за значенням
- В однаково звучать або пишуться, але мають різні значення**
- Г завжди вживаються в переносному значенні

9. У реченні «Мандарин лежить на столі» слово «мандарин» означає

- А чиновника в давньому Китаї
- Б фрукт**
- В назву птаха
- Г назву рослини

10. Правильно вжите слово подано в реченні

- А Я завітаю на слідуючий день.
- Б У Миколки вірна відповідь.
- В Я завітаю на наступний день.**
- Г Він любить вмішуватися в чужі справи.

11. Лексикологія вивчає

- А звуки мови
- Б будову речення
- В словниковий склад мови**
- Г частини слова

12. Прислів'я «Доброго тримайся, поганого цурайся» побудоване на використанні

А синонімів

Б омонімів

В антонімів

Г багатозначних слів

13. Виконай одне із завдань на вибір.

1. Дослідження «Слова навколо нас: пряме чи переносне значення?»

Поспостерігай протягом дня за мовленням людей удома, у школі, у книжках, мультфільмах або піснях. Знайди й запиши 5 висловів, у яких слова вжито в переносному значенні (наприклад: *золоте серце, час летить, море квітів*). Поясни значення кожного вислову своїми словами та добери до нього вислів із прямим значенням. Представ результати у вигляді таблиці «Переносне значення — пряме значення» і зроби висновок: для чого люди використовують переносні значення слів у мовленні.

2. Дослідження «Мудрість у прислів'ях»

Обери 3–4 українські прислів'я, у яких є слова з протилежним значенням (наприклад: *добрий — поганий, правда — брехня, рано — пізно*). Досліди, яку життєву пораду або повчання містить кожне прислів'я. Визнач слова-антоніми та поясни, як вони допомагають краще зрозуміти зміст вислову. Підготуй коротке усне повідомлення для класу про те, яке прислів'я найбільше сподобалося тобі та чому його мудрість залишається важливою сьогодні.

14. Напиши твір на одну з тем.

1. «Чому слова можуть бути справжніми чарівниками?»

Поміркуй, як слова з прямим і переносним значенням допомагають робити мовлення яскравим, образним і цікавим.

2. «Яку народну мудрість я відкрив / відкрила для себе в прислів'ях?»

Розкажи про прислів'я, яке тобі запам'яталося, поясни його зміст і наведи приклад із життя, коли ця порада може стати корисною.

Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми. Пароніми.

1. Синоніми допомагають мовцеві

А утворювати нові частини мови

Б змінювати порядок слів у реченні

В точніше висловлювати думки

Г визначати наголос у словах

2. Синонімами називають слова, які

А однаково пишуться й звучать

Б мають протилежне значення

В різні за звучанням і написанням, але близькі або однакові за значенням

Г завжди вживаються в переносному значенні

3. У синонімічному ряді головним називають слово, яке

А має найбільшу кількість букв

Б уживається лише в художніх творах

В є ключовим і може використовуватися в різних стилях мовлення

Г стоїть останнім у ряді слів

4. Антонімами називають слова, які

А однакові за значенням

Б однаково пишуться, але мають різні значення

В мають протилежне значення

Г належать до різних мов

5. Антонімічною парою є слова

А широкий — неширокий

Б чоловік — жінка

В день — ніч

Г качур — качка

6. Антоніми використовують для того, щоб

А утворювати нові слова

Б визначати наголос у словах

В підкреслювати протилежність ознак, дій або явищ

Г скорочувати текст

7. Омоніми — це слова, які

А мають однакове значення, але різне написання

Б завжди є синонімами

В однакові за звучанням, але різні за значенням

Г завжди означають одне й те саме

8. Омографи — це слова, які

А однаково звучать, але різні за значенням і написанням

Б мають різне звучання і значення

В однаково пишуться, але мають різне звучання та значення

Г є синонімами в реченні

9. Омофони — це слова, які

А однаково пишуться і однаково означають

Б мають різне написання і значення, але однаковий наголос

В однаково вимовляються, але різняться написанням і значенням

Г завжди є частинами одного слова

10. Пароніми — це слова, які

А мають однакове значення, але різне звучання

Б однаково пишуться і вимовляються

В близькі за звучанням, але різні за значенням

Г завжди є синонімами

11. Правильне значення слова «гривня» — це

А металева прикраса на шию

Б група людей з однаковими інтересами

В грошова одиниця України

Г назва стародавнього обряду

12. Слова «кампанія» і «компанія» є прикладом

А синонімів

Б антонімів

В паронімів

Г омонімів

13. Завдання на вибір.

1. «Порівнюємо пароніми та вчимося розрізняти їх»

Уважно прочитай подані слова та словосполучення: *виголошувати, оголошувати, проголошувати, помітка, примітка, замітка*. Вони схожі за звучанням, але мають різні значення — це пароніми.

Спочатку прочитай кожне слово вголос і спробуй пояснити, що воно означає, користуючись підказками в дужках. Потім розподіли словосполучення у три групи так, щоб кожне слово отримало «свої» приклади. Наприклад, визнач, з чим пов'язане слово *виголошувати*, а з чим — *оголошувати* і *проголошувати*.

Далі створи таблицю з трьох колонок: «Слово», «Значення», «Приклади вживання». Заповни її, використовуючи подані словосполучення, і поясни, чим відрізняються ці слова між собою. Зроби усний висновок: чому важливо не плутати пароніми в мовленні і як це впливає на точність висловлювання.

2. Групове завдання «Казка про слова, які плутаються і дружать»

Об'єднайтесь у групи по 3–5 учнів і створіть власну казку, у якій героями будуть синоніми, антоніми, омоніми та пароніми.

Спочатку разом придумайте сюжет: де відбуваються події (у Країні Слів, у Місті Мови чи в іншому чарівному місці), які пригоди чекають на героїв і яку проблему вони мають розв'язати. Обов'язково покажіть у казці, як синоніми допомагають зробити мовлення багатшим, антоніми — пояснюють протилежності, омоніми — можуть заплутати через однакове звучання, а пароніми — через схожі слова.

Потім розподіліть ролі: хто придумує початок казки, хто — основну частину, хто — завершення. Домовтеся про спільну ідею та головну думку казки.

Напишіть текст казки разом, використовуючи приклади слів з кожної групи. Намагайтеся зробити її цікавою, з діалогами та яскравими подіями.

Коли казка буде готова, підготуйте коротке усне представлення: прочитайте або розкажіть її класу та поясніть, які мовні явища ви використали і чого вони навчають.

Групи слів за походженням: власне українські й запозичені

1. Власне українські слова — це слова, які

А прийшли з інших мов

Б завжди є науковими термінами

В утворилися в українській мові або успадковані з давніх часів

Г використовуються тільки в школі

2. Запозичені слова — це слова, які

А придумали діти

Б прийшли в українську мову з інших мов

В завжди мають одне значення

Г є лише назвами тварин

3. Яке слово є запозиченим?

А вода

Б земля

В комп'ютер

Г рука

4. Яке слово є власне українським?

А школа

Б телефон

В дім

Г театр

5. Запозичені слова найчастіше з'являються в мові через

А казки

Б наукові відкриття, культуру та спілкування між народами

В ігри дітей

Г прислів'я

6. Власне українські та запозичені слова відрізняються тим, що

А мають різну кількість букв

Б завжди означають одне й те саме

В мають різне походження

Г завжди пишуться однаково

7. Завдання «Знайди український відповідник»

Уважно прочитай подані іншомовні слова: *інформація, телефон, комп'ютер, фотографія, магазин, директор*. Добери до кожного з них український відповідник або близьке за значенням українське слово (наприклад: *інформація* — *відомості*). Запиши пари слів у зошит.

Після цього усно поясни, чому в мові існують і українські, і запозичені слова, та як вони допомагають людям спілкуватися.

8. Завдання «Мовний детектив»

Знайди вдома або в підручниках 5 запозичених слів (наприклад: *спорт, клас, театр, музика, автобус*). До кожного слова спробуй підібрати український відповідник або пояснити його значення українськими словами.

Створи невелику таблицю з двох стовпчиків: «Запозичене слово» і «Український відповідник / пояснення». Підготуй коротке усне повідомлення: які слова було легко або складно замінити і чому.

Лексика за вживанням української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми

1. Лексика за вживанням — це поділ слів за тим,

А як вони пишуться

Б скільки в них складів

В як часто і в яких ситуаціях вони вживаються

Г які вони частини мови

2. Застарілі слова — це слова, які

А з'явилися зовсім недавно

Б використовуються тільки в науці

В рідко вживаються в сучасній мові або вийшли з ужитку

Г мають кілька значень

3. Архаїзми — це слова, які

А позначають сучасні предмети

Б застаріли, але мають сучасні відповідники

В придумали діти

Г є запозиченими

4. Історизми — це слова, які

А мають нове значення

Б використовуються в розмовній мові

В називають предмети або явища минулого, яких уже немає

Г є синонімами

5. Неологізми — це слова, які

А дуже старі слова

Б слова з іншої мови

В з'явилися нещодавно для називання нових предметів і явищ

Г слова з переносним значенням

6. Яке слово є неологізмом?

А князь

Б ратуша

В смартфон

Г воїн

7. Яке слово є історизмом?

А комп'ютер

Б мушкет

В телефон

Г інтернет

8. Основна причина появи неологізмів — це

А зникнення старих слів

Б помилки у мовленні

В розвиток науки, техніки та суспільства

Г бажання змінити граматику

9. Завдання «Розподіли слова»

Уважно прочитай подані слова: *князь, ратуша, перст, уста, мушкет, перо (письмове), гетьман, лик*. Розподіли їх на дві групи: «історизми» та «архаїзми». Поясни свій вибір.

Після виконання завдання усно скажи, чим відрізняються історизми від архаїзмів і як це допомагає краще розуміти тексти про минуле.

10. Завдання «Мовний дослідник»

Знайди в підручнику або художньому тексті 2–3 слова, які можуть бути історизмами або архаїзмами. Запиши їх і спробуй визначити: 1) ці предмети або явища існують сьогодні? 2) чи є для них сучасні відповідники?

Створи коротку усну розповідь: де ти знайшов / знайшла застарілі слова, що вони означають і чому важливо розрізняти історизми та архаїзми.

11. Завдання за бажанням. «Казка про неологізми»

Уяви, що ти потрапляєш у чарівне місто Нових Слів, де живуть неологізми — слова, які щойно з'явилися в мові. Твоє завдання — створити власну казку про їхні пригоди.

Спочатку придумай головних героїв (це мають бути неологізми, наприклад: *смартфон, блог, сканер, робот, інтернет* або інші сучасні слова). Далі визнач, у чому полягає їхня проблема або пригода: можливо, вони хочуть знайти своє місце в мові або допомогти людям у сучасному світі.

Напиши казку з трьох частин: зачин (знайомство з героями та місцем подій), основна частина (пригоди неологізмів) і кінцівка (розв'язка та висновок). Обов'язково покажи, як нові слова з'являються і чому вони важливі для життя людей.

Після написання прочитай свою казку класу та поясни, які неологізми ти використав(ла) і що вони означають.

Групи слів за вживанням: загальновживані й обмеженого вживання

1. Загальновживані слова — це слова, які

А використовують тільки в науці

Б використовують лише письменники

В розуміють і використовують усі носії мови

Г вживають тільки в розмові дітей

2. Слова обмеженого вживання — це слова, які

А знають усі люди

Б використовують лише певні групи людей або в окремих ситуаціях

В є синонімами

Г завжди мають переносне значення

3. Яке слово є загальновживаним?

А гіпотеза

Б термін

В вода

Г діалект

4. Яке слово може належати до обмеженого вживання?

А сонце

Б дім

В комп'ютерна програма

Г річка

5. До слів обмеженого вживання належать

А прислів'я

Б антоніми

В терміни, діалектні, професійні слова

Г загальні назви предметів

6. Загальновживані слова використовуються

А лише в підручниках

Б тільки в розмовах учених

В у щоденному мовленні всіх людей

Г тільки в словниках

7. Слово «діалект» — це

А загальновживане слово

Б неологізм

В слово, яке використовується в певному регіоні

Г антонім

8. Основна відмінність між загальновживаними та обмеженими словами полягає в

А довжині слова

Б кількості складів

В колі людей, які їх використовують

Г написанні слова

9. Завдання «Досліджуємо діалектні слова»

Поспостерігай, як говорять люди у твоїй родині, у селі чи місті, а також зверни увагу на діалектні слова в книжках або відео з різних регіонів України. Знайди 5–7 діалектних слів або висловів, які відрізняються від літературної української мови (наприклад: місцеві назви предметів, їжі, природи чи дій).

Запиши ці слова у зошит і спробуй з'ясувати їх значення: запитай у дорослих, знайди в словнику або порівняй з літературним варіантом. Після цього створи невелику таблицю «Діалектне слово — значення — літературний відповідник».

Зроби письмовий висновок: чому діалектні слова є важливою частиною мови і як вони допомагають зберігати культуру та особливості різних регіонів України.

ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ

Повторення вивченого з фонетики, графіки, орфоєпії й орфографії в 1-4 класах

Виконай тести 1-12 (одна правильна відповідь)

1. Фонетика — це розділ мови, який вивчає

А значення слів

Б будову речення

В звуки мовлення

Г правопис слів

2. Буква — це

А звук, який ми чуємо

Б частина слова

В графічний знак для позначення звуку

Г частина речення

3. Скільки голосних звуків в українській мові?

А 5

Б 8

В 6

Г 10

4. Орфоепія вивчає

А написання слів

Б значення слів

В правильну вимову слів

Г будову тексту

5. Орфографія — це

А наука про звуки

Б наука про речення

В правила правильного написання слів

Г наука про тексти

6. У слові «дзвін» скільки звуків?

А 3

Б 5

В 4

Г 6

7. Яке слово записано правильно?

А йожик

Б їжик

В їжак

Г йіжак

8. У слові «щастя» букв більше, ніж звуків, тому що

А є м'який знак

Б є голосні

В букви «щ» і «я» позначають кілька звуків

Г слово запозичене

9. Яке слово має 2 склади?

А школа

Б комп'ютер

В мама

Г електрика

10. Склад — це

А одна буква

Б частина речення

В частина слова, яка вимовляється одним поштовхом повітря

Г звук мови

11. Наголос — це

А голосна літера

Б написання слова

В виділення одного складу в слові голосом

Г правило переносу

12. Яке слово правильно поділене для переносу?

А во-да

Б во-д

В во-ро-на

Г в-ода

13.Продовж речення (своїми словами).

- Звуки мови ми...
- Букви потрібні для того, щоб...
- Орфоепія вивчає правильну вимову, тому що...
- Орфографія потрібна, щоб...

Виконай одне із завдань на вибір.

14.Поспостерігай за словами у книжці або підручнику. Знайди 5 слів і досліди їх:

- скільки в них букв
- скільки звуків
- де є розбіжності (наприклад: буква $\neq$ звук)

Запиши висновок – відповідь на запитання.

Чому в українській мові не завжди кількість букв і звуків однакова?

15.Створи схему «Звуки і букви української мови». У центрі напиши «Мова»

Зроби гілки:

- Звуки (голосні, приголосні)
- Букви
- Склад
- Наголос
- Орфоепія (вимова)
- Орфографія (правопис)

До кожної гілки додай:

- коротке пояснення
- 1 приклад слова

Оформи акуратно, можна з кольорами.

16. «Як звуки і букви врятували Місто Мови». Напиши казку або розповідь про місто, де живуть звуки і букви.

У ній обов'язково покажи:

- як звуки перетворюються на слова
- як букви допомагають людям писати
- що станеться, якщо переплутати вимову або написання
- чому важливо знати правила мови

Пояснення: це завдання перевіряє, як ти розумієш зв'язок між звуками, буквами, вимовою та правописом і чи вмієш застосовувати це в мовленні.

Голосні й приголосні звуки. Голосні наголошені й ненаголошені. Особливості вимови ненаголошених голосних. Правопис ненаголошених [е] та [и]

Виконай тестові завдання 1-12 й **обери правильну відповідь.**

1. Звуки української мови поділяються на

А тверді і м'які

Б голосні і букви

В голосні і приголосні

Г склади і слова

2. Голосні звуки — це ті, які

А вимовляють завдяки перешкодам

Б завжди м'які

В утворюються голосом без перешкод

Г не вимовляються

3. Скільки голосних звуків в українській мові?

А 5

Б 7

В 6
Г 10

4. Наголошений звук — це

А звук, який не чути

Б перший звук у слові

В звук, який вимовляється сильніше

Г приголосний звук

5. Ненаголошений голосний — це

А звук без вимови

Б приголосний звук

В голосний, який вимовляється слабше

Г завжди «о»

6. У слові «вода» наголос падає на

А перший склад

Б обидва склади

В другий склад

Г немає наголосу

7. У ненаголошеній позиції [e] може вимовлятися як

А [a]

Б [o]

В наближено до [и]

Г [y]

8. У ненаголошеній позиції [и] може звучати як

А [e]

Б [o]

В наближено до [e]

Г [a]

9. Правильне написання слова перевіряють за допомогою

А перекладу

Б малюнка

В наголосу

Г синонімів

10. Яке слово написано правильно?

А синниця

Б синица

В синиця

Г синицця

11. Яке слово треба перевіряти наголосом?

А столи

Б будинок

В весна

Г вітер

12. Щоб правильно написати ненаголошений голосний, треба

А писати як чується

Б писати випадково

В змінити слово або поставити наголос

Г пропустити букву

13. Продовж речення і поясни своїми словами:

- Голосні звуки — це...
- Наголошений голосний відрізняється тим, що...
- Ненаголошені голосні вимовляються...
- Щоб правильно написати [е] або [и], потрібно...

Виконай на вибір одне із наступних завдань.

14.Проведи мовне спостереження. Придумай і запиши 5 слів з ненаголошеними голосними [е] або [и].

Для кожного слова:

- постав наголос
- визнач, який звук у слабкій позиції
- спробуй перевірити його іншим словом

Зроби висновок. Чому наголос допомагає правильно писати слова?

15. Створи схему «Голосні звуки і наголос». У центрі напиши: «Голосні звуки».

Зроби гілки:

- Голосні звуки (6)
- Наголошені
- Ненаголошені
- Правопис [е]
- Правопис [и]
- Способи перевірки

До кожної гілки додай коротке пояснення та по один приклад. Оформ роботу кольорами або стрілками.

Приголосні тверді й м'які, дзвінкі й глухі.

Вимова приголосних у корені слова.

Чергування приголосних.

Уподібнення й види уподібнень

Виконай тестові завдання 1-12 й обери правильну відповідь.

1. Приголосні звуки — це ті, які утворюються

А тільки голосом

Б без звуків

В з перешкодою в роті

Г тільки шепотом

2. Тверді приголосні — це ті, які вимовляються

А м'яко

Б довго

В без пом'якшення

Г тільки голосно

3. М'які приголосні часто мають поруч

А апостроф

Б наголос

В м'який знак або голосні і, я, ю, є

Г кому

4. Дзвінкі приголосні вимовляються

А без голосу

Б пошепки

В з участю голосу

Г тільки носом

5. Глухі приголосні вимовляються

А з голосом

Б голосно

В без участі голосу

Г тільки на письмі

6. Яка пара є дзвінкою і глухою?

А м – н

Б л – р

В б – п

Г с – л

7. Чергування приголосних — це

А зміна букв у слові випадково

Б пропуск звуків

В зміна одного звука на інший у споріднених словах

Г додавання голосних

8. У слові «ніжка» звук [ж] стоїть у позиції

А початку слова

Б кінця слова

В перед глухим приголосним [к]

Г не змінюється

9. Уподібнення приголосних — це

А додавання голосних

Б зміна значення слова

В зміна звучання одного приголосного під впливом іншого

Г поділ слова на склади

10. У слові «нігті» вимовляємо [х] замість [г], тому що

А так пишеться

Б це правило наголосу

В відбувається уподібнення за глухістю

Г це виняток

11. Яке слово має м'який приголосний?

А лис

Б міст

В кінь

Г мірило

12. Чергування приголосних можна побачити у словах

А день — ніч

Б дім — дім

В друг — дружба

Г море — небо

13. Продовжи правило і поясни своїми словами:

- Приголосні звуки — це...
- Тверді приголосні вимовляють...
- М'які приголосні відрізняються тим, що...
- Уподібнення приголосних відбувається, коли...
- Чергування приголосних — це...

Виконай на вибір одне із наступних завдань.

14. Знайди і запиши 5 слів із приголосними звуками.

Для кожного слова:

- визнач тверді або м'які приголосні
- знайди дзвінки або глухі звуки
- спробуй пояснити, чи є там уподібнення або чергування

Зроби висновок. Як зміна приголосних впливає на звучання слова?

15. Створи схему «Приголосні звуки». У центрі напиши: «Приголосні»

Зроби гілки:

- Тверді
- М'які
- Дзвінки
- Глухі
- Чергування
- Уподібнення

До кожної гілки додай коротке пояснення та по один приклад. Можна використати стрілки або кольори.

16. «Як приголосні звуки змінюють слова в чарівній країні Мовляндії»

Напиши невелику казку або розповідь, у якій:

- приголосні звуки живуть у чарівній країні
- одні з них тверді, інші м'які, дзвінки й глухі
- вони змінюються (уподібнюються або чергуються)
- ці зміни впливають на значення або звучання слів

Пояснення: це завдання перевіряє, чи ти розумієш, як працюють приголосні звуки в українській мові та як вони змінюються в словах.

М'якість і пом'якшення

Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я.

Правила вживання м'якого знака у власне українських та іншомовних словах

Виконай тестові завдання 1-12 й обери правильну відповідь.

1. М'якість приголосного на письмі найчастіше позначається буквою

- А а
- Б о
- В ь**
- Г у

2. Букви, що можуть пом'якшувати попередній приголосний, це

- А і, є, ю, щ
- Б ї, є, ю, я
- В і, є, ю, я**
- Г і, є, у, я

3. М'який знак (ь) ставлять

- А на початку слова
- Б після голосних

В після приголосних для позначення м'якості
Г тільки в кінці речення

4. У слові «кінь» м'якість позначає

А і

Б н

В ь

Г к

5. У слові «сім'я» м'який звук позначено літерою

А с

Б м

В я

Г і

6. Яке слово написано правильно?

А підземелья

Б підзимеля

В підземелля

Г пыдземелля

7. У слові «день» м'якість позначається

А е

Б д

В ь

Г н

8. М'який знак НЕ пишеться

А після м'яких приголосних

Б у кінці деяких слів

В після голосних

Г у середині слова

9. У слові «людина» м'якість попереднього приголосного позначає буква

А д

Б н

В ю

Г а

10. Яке слово іншомовного походження?

А кінь

Б мідь

В пальто

Г ніч

11. У слові «ательє» м'якість позначається буквою

А а

Б е

В ь

Г т

12. М'який знак у словах потрібен, щоб

А змінити значення слова

Б зробити слово довшим

В показати м'яку вимову приголосного

Г утворити нове речення

13. Продовж правило і поясни своїми словами:

- М'якість приголосних на письмі позначається...
- Букви і, є, ю, я пом'якшують приголосний, тому що...
- М'який знак (ь) пишеться, коли...
- В іншомовних словах м'якість може...

Виконай на вибір одне із наступних завдань.

14. Знайди 10 слів з м'якістю приголосних у підручнику.

Розподіли їх:

- слова з м'яким знаком (ь)
- слова з м'якістю через і, є, ю, я

Для кожного слова поясни:

- який приголосний став м'яким
- чим позначено м'якість

15. Створи схему «М'якість приголосних». У центрі напиши: «М'якість». Зроби гілки:

- М'який знак (ь)
- Букви і, є, ю, я
- Власне українські слова
- Іншомовні слова
- Приклади

Оформ роботу у вигляді таблиці або мапи думок.

Особливості української графіки

(відповідність звуків і графічних знаків, звук [г] і буква г).

Звукове значення букв я, ю, є, ї та щ

Виконай тестові завдання 1-12 й обери правильну відповідь.

1. Українська графіка вивчає

А значення слів

Б будову речення

В відповідність між звуками і буквами

Г правила наголосу

2. Буква г позначає звук

А [г]

Б [х]

В [г]

Г [к]

3. У якому слові є звук [г]?

А гора

Б гілка

В ганок

Г хата

4. Буква «я» на початку слова позначає

А один голосний звук

Б два звуки [йа]

В [а]

Г [я]

5. Буква «ю» після приголосного позначає

А два звуки

Б один м'який звук

В [йу]

Г завжди [у]

6. Буква «є» на початку слова позначає

А один звук

Б два звуки [йе]

В [е]

Г [я]

7. Буква «ї» завжди позначає

А один звук

Б м'якість

В два звуки [йі]

Г приголосний

8. Буква «щ» в українській мові позначає

А один звук

Б два звуки [шч]

В [ч]

Г [ж]

9. У слові «ящик» буква я позначає

А один звук

Б два звуки [йа]

В [а]

Г [я]

10. У слові «щука» звук [щ] вимовляється як

А [ш]

Б [ч]

В [шч]

Г [сч]

11. Яке слово містить звук [г]?

А герой

Б глина

В гудзик

Г гора

12. Букви я, ю, є після приголосних найчастіше

А змінюють значення слова

Б пом'якшують попередній приголосний

В додають наголос

Г не впливають на вимову

13. Продовжи правило і поясни своїми словами:

- Українська графіка вивчає...
- Буква г позначає звук...
- Букви я, ю, є, ї на початку слова...
- Після приголосного ці букви можуть...
- Буква щ позначає...

14. Створи схему «Букви та звуки української мови». У центрі напиши: «Графіка»

Зроби гілки:

- Буква г → звук [г]
- Я → [йа] або м'якість
- Ю → [йу] або м'якість
- Є → [йе] або м'якість
- Ї → [йі]
- Щ → [шч]

До кожної гілки додай:

- приклад слова
 - коротке пояснення
-

16. «Як букви врятували країну Звуколандію»

Напиши казку або розповідь, у якій:

- живуть букви і звуки
- буква г повертається у мову
- букви я, ю, є, ї змінюють звуки
- буква щ об'єднує два звуки
- герої допомагають правильно «будувати слова»

Пояснення: у цьому завданні ти покажеш, як розумієш зв'язок між буквами і звуками в українській мові.